

Observatoriulu ese de doue ori in septemana, Mercuria si Sambat'a.

Pretiu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 56.

— Sibiu, Sambata 12/24 Iuliu. —

1880.

Din Bucovin'a.

Din Bucovin'a ne stau de inainte nu mai puçinu de 11 corespondentie; cele mai multe se ocupa cu desbaterile dietei provinciale din Cernauti, éra altele taia afundu in relatiunile sociali, cum si in gradulu culturai unoru clase de locuitori. Ne pare inse fôrte reu, cã vreo trei si inca tocma cele mai meduvóse, sunt scrise intr'o limba atãtu de germanisata in stilu si espressiuni, in cãtu pe alocurea abia poti pricepe ce voiesce se dica corespondentele. Infricosiata nenorocire acésta: a escellã cineva in sentimente patriotice romanesci, curate si nobili, a cugetã inse si a scrie pentru publicu romanescu, nemtiesce ori polonesce, (pe airea unguresce), cu cuvete romanesci. Acésta este urmarea, pre cãtu de naturala, tocma pe atãta de dorerosã si funesta a educatiunei cu totulu straine, ce se dà prunciloru dela nascere.

Auctorulu celoru doi artieliu titulati „Nobilimea din Bucovin'a“ constata acelu tristu adeveru pe largu, cu mai multe exemple si in termini atãtu de tari, in cãtu nici nu se potu reproduce. Noue inse ni se pare, cã s'ar si face nedreptate mare boierime din Bucovin'a, daca culp'a infricosiatei desnacionalisari din acea tiéra s'ar aruncã totu numai in spinarea ei, cã si cum clerulu Bucovinei si multime de alti individi din celelalte clase ale societatiei, trecuti prin scóle, nici nu ar existã si nu ar insemná nimicu in viét'a publica si privata a locuitoriloru acelei tieri. Nu trebuie se uitamu nici-odata, cã sistem'a desnacionalisarei nu s'a inceputu de eri alaltaeri, ci ea isi continua activitatea de 100 de ani, acum in a patr'a generatiune, precum si — cã aceea de cãtiva ani incóce, adeca tocma dela serbarea din Putn'a, lucra cu poteri intreite. Preste acésta, noi nu pricepem, cum amu potea pretinde vreunu devotamentu asia mare pentru nationalitatea nóstra dela acelea familii destulu de numeróse, despre a caroru origine se scie fôrte bine, cã numai romanésca nu a fostu nici-odata, ceea ce se pôte judecã si din numele celoru mai multe, se scie inse mai exactu din arborele loru geneologicu, care de ce origine sunt. Ce e dreptu, numele unora ne potu seduce, cã-ci de ex. polonii in scólele loru au polonissatu, germanii au germanissatu, rutenii au rutenitu multe nume curatu romanesci, pre candu de alta parte poporulu glumeti cum este elu totu-deauna, unei familii armenesci ia datu nume de Capra, alteia de Prunculu, la alt'a grecésca Mustatia, la ceealalta din logofetu s'a facutu Logotheti, apoi pe alta cale din Petroviciu s'a facutu Petrino, si asia mai departe, adeca, precum a mersu slaviloru in Prussia, Saxoni'a, Hanover'a, Boemi'a etc., boieriloru si literatiloru nemagiari in Ungari'a, celoru venite in Romani'a cu nume terminate in opolos, sisi si ache (grec.), in off, owsky, vics, ew, (slav.) in oglu (turc.), care se schimba neincetatu in anu, si escu, pentru-cã se li se pérda originea loru nationale, in sensulu cunoscutei axiome: ubi bene, ibi patria.

Dn. auctorulu alu corespondentiei din 25 Juniu despre russificarea boieriloru romani din Bassarabi'a isi descopere amaratiunea sufletesca in termini cãtu se pôte mai dorerosi, inse dupa tóte informatiunile exacte, pe care dice cã le are din acea provincia, nu e in stare se ne spuna nimicu nou preste ceea ce publiculu romanescu trebuie se scia de multu. Sunt tocma 68 de ani, de candu Bassarabi'a tradata si apoi rupta de cãtra Moldov'a, s'a incorporatu la imperiulu colossale numitu Russi'a. Gubernulu din St. Petersburg fara a' se teme cãtu mai puçinu de influenti'a nationalitatiei si a limbei romanesci, a ingrijit'u totusi de timpuriu pentru successiv'a exterminare a elementulu romanescu dintr'o alta cauza inportanta. Russificarea romaniloru din Bassarabi'a éra o mesura preparativa pentru

desnacionalisarea Moldovei, apoi a Munteniei. Daca istoriografii cu tendentie politice cuceritórie din Austro-Ungari'a propaga cam de ani 80 si mai virtosu in dilele nóstre, fals' si minciunos'a doctrina, cã poporulu romanescu nu ar fi existatu in Daci'a traiana inainte de a. 1200 dela Chr., si cã numai de atunci s'ar fi stracuratu incóce cã nomadu, apoi istoricii, politici si poetii muscalesci ajutati de bulgari si de serbi, invétia si propaga neincetatu, cã romanii ar fi in maiortatea loru preponderanta slavi curati, in acelu sensu, precum dicu muscalii, cã dacii si getii inca n'au fostu altu-ceva, decãtu slavi curati, prin urmare cã valachii, atãtu cã daco-slavi, cãtu si cã resturi si ruine din coloniile lui Traianu si ale successoriloru aceluia, sunt uniculu si adeveratulu poporu autochtonu, cei mai vechi locuitori in Daci'a, prin urmare cã tocma pentru acésta ei nu sunt nici mai multu nici mai puçinu, decãtu unu sinu de mare in vastulu oceanu alu ginte slave, la care trebuie se remana incorporati cãtu mai curendu si definitivu, cu totu teritoriulu cunoscutu din vechime sub nume de Daci'a. Acésta este doctrin'a etnografica a muscaliloru despre romani, care si face progresse spaimantatórie.

Del 1848 si mai alesu dela 1858 incóce, de candu gubernulu russescu vediu se, cã cu totu zelulu incordatu alu consuliloru si altoru agenti ai sei politici, nationalitatea romanésca din Romani'a propria nu pôte fi omorita, inecata, strangulata, cu atãtu mai virtosu sau aruncatu asupra romanismulu din Bassarabi'a, cã se lu nimicésca cu totulu. Erã lucru prea firescu si multu mai usioru, cã se si incépa actiunea sa dela boieri. Numai clasei boieresci i potea dice gubernulu: Daca nu inventiati limb'a mea, daca mai tineti la limb'a vóstra, nu veti fi aplicati voi si fiii vostrii in nici-o functiune, apoi necum se fia admissu cineva din voi la curte cã nobilu, cã aristocratu, dara nu veti fi primiti voi si femeile vóstre in nici-o societate superióra, la mese, baluri, serate, solenitati, parade etc. Se se incerce chiaru astadi in ori-care altu statu monarchicu constitutionale (nu absolutisticu) din Europ'a, a dice nu numai cocóneloru, ci chiaru si barbatiloru de óresi-care positiune sociale: Se sciti, cã nu veti fi admisi la balulu de curte. „O tiéra pentru unu balu dela palatu!“ iti va responde baroness'a Henriett'a, éra comtes's'a Ernestin'a va cadea lesinata, si principessei Amaliei i se va trage mórtea sigura din acea insulta, decãtu care mai infricosiata dupa ide'a serenitatiei sale nu i se potea intemplã in tóta viét'a; dara nici cocón'a Smarandic'a si cu coconiti'a Sultanic'a nu aru stã de locu la indoiéla; ci dupace se voru fi stropitu cu apa de Coloni'a, pentru-cã se le tréca de lesinu, au se apuce pe barbati, se alerge dupa altu candidatulu la tron, caruia se i puna intre celelalte conditiuni, cã tóte cocónele de rang se aiba intrare si esire libera la palatu.

Dara clerulu? Ce e mai usioru pe lume. Astépta se móra cei bestrani, pe cei mai nationalisti ii infundi prin monastiri, sau si in vreo temnitia necurata; câteva exemple teroristice, si ceilalti voru amuti. Intr'aceea din fetiirii loru recrutedi, vréu nu vréu, atãtia cãti trebuie, si i infundi in seminariale russesci (la noi in cele unguresci si pe la Dobritinu, la Bucovin'a in celu semi-germanissatu) si in 50 de ani dintre popii romanesci au mai remasu numai cãtiva veterani, invalidi, deficienti, ruine ale acestui secolu.

Orasiunii? Cei mai multi renegati esu in tóte tierile dintre negutiatori si industriari.

Poporulu tieranu? Cine vreodata a intrebatu pe acea clase de ómeni, pe acea talpa a statulu, decãtu pôte atunci, candu voiã se lu insiele si despóie?

In altu Nr. vomu dá unu resumatu din lucrurile dietei bucovinene.

Revista politica.

Sibiu, 23 Iuliu st. n. 1880.

Caletori'a M. Sale imperatului la Galiti'a si Bucovin'a s'au ficsatu pe diu'a de 28 Aug. st. n. si va durã pãna la 22 Septembrie. Aristocrati'a polóna, precum si poporatiunea intréga a Galitiei face preparative fôrte intinse pentru o primire cãtu se pôte mai stralucita a monarchului. Asemenea au decretatu si diét'a Bucovinei, la propunerea facuta de cãtra metropolitulu romanu Dr. Morariu-Andrievici, a luã tóte mesurile cuviincióse pentru de a primí pe M. S. imperatulu in modulu celu mai frumosu la sosirea si in decursulu puçineloru dile, pe care le va petrece pe teritoriulu frumósei Bucovinei.

Wilhelm imperatulu Prusso-Germaniei au sositu la baile din Gastein. Se dice cã va primí o visita de curtenire din partea imperatului austro-ungaru.

In politic'a interna a monarchiei n'avemu de a inregistrã nici unu evenimentu mai remarcabilu. Parlamentele fiindu inchise, cei mai multi ministrii sunt in concediu pe la bai, in caletorii de placere, séu petrecu pe la mosii.

In Ungari'a éra si se facu incercari de a se raliã sirurile gardei gubernamentale dietale si a se fusionã si consolidã diferitele grupe ale opozitiunei. Aceste incercari au óresi-care inportantia fatia cu inpregiurarea, cã se apropie terminulu alegeriloru noue dietale, ce voru avea a se face in anulu viitoriu. A face de pe acuma conjuncturi hipotetice si combinatiuni problematice despre resultatulu finale alu viitóreloru alegeri, ar fi pierdere de timp si unu lucru cu totulu de prisosu, de órece pãna atunce se potu intemplã fôrte multe lucruri, care aru fi in stare se schimbe situatiunea actuala in modu fôrte radicalu.

Cu ocasiunea inpartirii noveloru drapele republicane la armat'a francesã in diu'a de 14 Iuliu st. n. presiedintele Jules Grévy a tinutu trupeiloru urmatórea alocutiune:

„Ofitieri, sub-ofitieri si soldati, cari representati armat'a francesã la acésta solennitate.

Gubernulu republicei este fericitu a se affã in presinti'a acestei armate in adeveru nationale, pe care Franci'a o formédia din cea mai buna parte a fiantiei ei, dandu'i tóta junimea, adeca ce are mai scumpu, mai generosu, mai puternicu, petrundiendu-o astfelu cu spiritulu si sentimentele sale, animand'o cu sufletulu seu si primindu dela ea, in schimbu, pe fiii sei crescuti la scól'a virila a disciplinei militare, de unde aducu in viét'a civila respectulu autoritatii, sentimentulu datoriei, spiritulu de devotamentu, acea flóre de onóre si de patriotismu si acele barbatesci virtuti ale meseriei armelor, asia de proprii a formã ómeni si cetatieni, (aplaude prelungite).

Daca tiér'a a facutu totulu pentru a si ridicã armat'a, armat'a a facutu totulu pentru a secundã silintiele tieriei, si prin munca, prin instructiune, prin disciplina, a devenitu pentru Franci'a o garantia de respectulu ce i se datoresce si de pacea ce voiesce se conserve. Ve felicitiedu si ve multiamescu, (aplaude si bravo).

Cu aceste sentimente gubernulu republicei ve predã aceste drapele (aplaude si bravo); primiti-le cã unu gagiu alu profunde sale simpatii pentru armata; primiti-le cã martore ale bravurei vóstre, ale fidelitatii cãtra datoria, a devotamentulu cãtra Franci'a, care ve incredintiédia, cu aceste nobile insemne, aperarea onórei, teritorulu si a legiloru sale.“ (Ur'a prelungite incepu dela tribun'a oficiala si de prin tóte punctele campulu de alergari, amestecate cu strigatele de mii de ori repetate: traiésca republic'a! traiésca armat'a! traiésca Grévy!)

Transilvani'a.

— Sibiu, 8/20 Iuliu. Nu vomu incetã nici-odata de a reflectã pe proprietarii mari si mici la cestiunile agrarie, sau cum se dicu in latinitatea barbara feudalistica, cestiuni urbariali, nu numai din Transilvani'a, ci si din Ungari'a cu Banatulu Temisiórei. Ministrulu de resortulu respectiv a pus in miscare comisiunile insarcinate cu clasificarea fertilitatiei pamentulu. Ómenii sau

lenesi si somnurosi, sau fricosi, se voru potea pacali la comassatiuni, daca nu'si voru deschide bine ochii; se potu inse pacali totu asia de reu la classificarea pamenturilor, pentru-că este o diferentia ucigătoria a pune mosii'a cuiva deloşa si pietroşa, care nici nu se pôte gunoi, in cl. I, éra mosii'a de siesu cu pamentu negru humosu, pe care se facu cerealiile cele mai frumoşe, in cl. III ori IV. Dupa aceea pôte totu reclamá (poporulu dice lacramá) si a pune carti la posta cu rapedisu (recepisse), că nu'i mai ajuta nimicu. S'au in-templatu inse in trecutu si blastematii de acestea nenumerate, intru atăta, că cei patiti se temu fôrte tare, că si asta-data potu se urmedie abusuri gróse. Darea de pamentu (fancier'a) se arunca pe calitatea productiva a agriloru si fenatieloru, si noi speramu că vomu fi in stare de a servi publicului cu cifre sigure in materi'a de faci'a. S'au vediu destule casuri, in care dupa 12—15 jugere (pogóne) de pamentu aratoriu se platescu 8—9 florini, si éraşi alte, in care pentru câte 40—50 jugere de aceeaşi calitate, se platescu totu atăta. Este unu secretu publicu, că si in casuri de acestea politic'a de nationalitate jóca rol'a sa. Ce'i pasa celui cu 50 jugere că platescu numai 9 fl., candu cu 8 fl. 40 cr. i este ascuratu dreptulu activu si passivu de alegere; castige si celu mai saracu dreptu electorale, numai se platésca fancier'a si pentru celu bogatu.

Pre candu cabalele de natur'a acestora sunt la ordinea dilei pretotindenii, vine unulu dintre magnati, com. Dionisie Széchenyi si dupace absentase cătiva ani din tíera, descrie in „Pesti Napló“ Nr. 174 marea saracia a poporului saténu, chiaru si in dominiile sale, arata si causele in detaliu dicundu, că daca inopositele publice aru fi inpartite dreptu, atunci poporulu nici-decum nu le-ar simti nici le-ar portá atătu de greu si ómenii nu aru asteptá mii de executiuni pe capulu loru, nici nu aru luá lumea in capu; dara contributiunile se arunca in fôrte mari disproporţiuni, cu nedreptate si asuprire, la care apoi se adaoga taxe, aruncaturi pe fiorinulu de dare pentru plati numeroşe, executiuni, processe, timbru, deregatori satesci; taxe de hereditate, de inpartieli, de casatorii si ingropatiuni, in fôrte multe comune advocatulu ei, in fine jidovulu sau si crestinulu usurariu, care ii stôrce meduv'a din óse. Dela Augustu inainte se mai inpune celoru scapati dela sorti inca si tax'a ori contributiunea cea noua votata asta-érna; intr'aceea conscriptiunea tineriloru se face in totu coprinsulu tieriei.

Dela Septembrie inainte se va introduce si noulu codice criminalu ungurescu in locul celui austriacu. Cei cari studiédia codicele nou, ne asigura, că in cătiva §§-i este mai aspru decâtu celu austriacu si că in altii tendentiele politice sunt la lumin'a dilei, dara că va depende fôrte multu dela modulu aplicarei loru si dela energi'a cu care se va sci apará ori-cine atunci, candu se scie cu totulu nevinovatu. Vai de acelu poporu, carui nu i se dau legi clare, bine respicate in testu, in limb'a sa nationale, si de o suta de ori vai aceluia, pe care nici judecatoriu nici procuroru nu'lu intielege in limb'a lui, éra advocatulu care'i cunoşce limb'a perfectu, nu'i este permisu cu nici-unu pretiu se apere pe acusatulu in alta limba, decâtu numai in cea inpusa cu forti'a.

— In regiunea Sibiului septeman'a trecuta o avuramu intréga ploioşa. Prin acésta secerisiulu s'a intardiatu câteva dile, éra unele secari si grane se vedu calcate. Simbri'a muncitoriloru la campu a mai scadiutu din excessiv'a ridicare unde ajunsese pe timpulu sapei, in cătu câteva dile nu'i aflai nici cu 1 florinu; acumi se afla cu câte 50—60 cr. pe di, numai lucrulu de cósă e mai scumpu. Septeman'a acésta fu intréga mai frumoşa si secerisiulu merge inainte preste totu.

— Dela apele minerali transilvane, de care acésta tíera are nenumerate, de multi ani n'au venitu atătea sciri próste cá asta-data. Diariile magiare publicara listele óspetiloru dela unele bai, care trecu de cele mai cercetate. Din acelea se vede, că chiaru la Valcele (Elópaták) si la Borszék sunt óspeti multu mai puşini decâtu in alti ani; dara de acésta nu se mai mira nimeni; că-ci precum a scrisu in dilele trecute atătu cocón'a Elen'a (Ilona), cătu si redactorulu Vándory Lajos in „M. Polgár“ din Clusiu, scumpetea nerusinata, necurati'a, betiile, cartiariile si alte jocuri pe norocu, adeverate hotii, sbieratele selbetece in capu de nópte insocite de alte brutalitati, alte scandale, cá cele din anulu trecutu dela Tusnád, in scurtu, lips'a de ori-ce grija seriósa de a ridicá baile transilvane

spre nivell'a si rangulu unde se afla baile austriace, franceze etc. desgusta cu totulu pe ómeni bine crescuti, a le cercetá, cá spre a fi pedepsiti, in locu de a face o cura seriósa. Vándory incarca tóte acelea miserii in spinarea proprietariloru, carii nu mai amelioréda nimicu din ce facusera austriacii in dilele loru, éra cocón'a Elen'a este si mai satirica in descriptiunea sa.

— Din alte parti ale tieriei avemu sciri nu prea frumoşe. Dela Brasiovu se adeveresce, că doi negutiatori au fostu condamnati la temnit'a Gherlei pe câte 5 ani pentru falsificari de politie.

— Dela Clusiu e teribil'a scire, că éraşi au inceputu se móra pruncii de diphteritis. Nu suferiti pe pruncii dv. a se jocá cu alti prunci necunoscuti; scaldati'i mai desu in apa stemperata, portati'i in aeru curatu; éra indata ce ati observá, că baiatii n'au voia de jocu, si se lasa mai molesiti, cautati'i in gútleju si dupa inpregiurari, alergati la medicu.

Rabi Hillel (Ilie), mare profetu si facatoriu de minuni (de minciuni) dela Colome'a din Galiti'a, a venitu „in visitatiune religioşa“ pe la jidovii din Ungari'a si Transilvani'a. In Oradea si Clusiu ilu intempiná jidovimea cu pietate, cum nu se vede nicairi la crestini cătra archiereii loru, ilu incarcara cu daruri mari in bani si in alte lucruri scumpe, éra elu se róga neincetatu pentru ertarea blastematiloru lui Israilu, vindeca bóle, impaca multime de certe; pe femeile care nu facu prunci, le invétia; jidoviloru seraci le arata calea de a se inavuti etc.

In acelasu timpu, adeca in 13 Juliu, in comun'a Totháza, comit. Clusiuului, nisce asasini éraşi mai inpuscara pe unulu din cei mai cumpliti usurari, anume Abraham Hersch, sér'a, prin feréstra, tocma pre candu siedeá cu famili'a la mésa.

La N. Ajta s'a spendiuratu Borbáth Lászlo, magistrulu postei.

In comun'a Bientientiu, comitatulu Hunedórei, baronulu Árpád Gyórfy s'a batutu in septeman'a trecuta cu subpretorele Biro Miklos, inse nu in duellu regulatu, ci cu scaune si care cu ce apucase, până ce baronulu punendu man'a si pe unu revolveru, rani si cu acela pe adversariulu seu, apoi ilu dete pe manile argatiloru, cá se'lu arunce intr'o mocirla si se'lu omóre acolo, de unde inse l'au scapatu romanii cu viétia.

Discurse parlamentare tinute in cestiunea agraria transilvana.

Siedinti'a dela 7 Juniu nou.

(Urmare.)

§. 4. „Inainte de aducerea sentintiei partidele au dreptu a si schimbá titlulu, pe care si-au basatu actiunea seu aperarea, cu altulu, care cade in cadrulu acestei legi, si care nu incetase inca la presentarea actiunei, — si a si modificá in conformitate cu acésta rogarile predate in actiune seu sub decursulu pertractarei.

De alta parte judecatori'a inca este indreptatita a judecá referintiele de dreptu ce exista intre partide, pe bas'a dovediloru procurate, independentu de alegatiunile si rogarile partideloru; inse in processele ce se voru resolvi dupa legea acésta, nu este permisu se se incuviintiedie astfelulu de pretensiuni, cari s'ar basá pe titluri ce nu s'au enumeratu in acésta lege, seu, cari in timpulu presentarei actiunei incetase dejá din caus'a intrelasarei termineloru precluse.

Sentinti'a adusa in cestiunea de permissibilitate, in processele intentate pentru segregarea paduriloru, pasiuniloru si trestisiiloru, precum si in cele de proportionare, trebuie se contina staverirea realitatii ce formédia obiectulu regularei seu alu segregarei, precum si designarea ei dupa cartea funduara.

In contra sentintiei tribunalului potu apelá partidele intra dominium la respectiv'a tabla regésca, si de acolo la Curi'a reg. ungara cá curte suprema.“

Se primesce.

§. 5. „Totu dupa aceste norme au se se continue, eventualu completedie si judece, tóte processele enumerate in §. 3, in cătu la intrarea in vigóre a acestei legi acele nu ar fi inca provediute cu sententia devenita in valóre de dreptu.“

Se primesce.

Capitululu III.

„Permissibilitatea comassarei.“

Se primesce.

§. 6. „Comassarea are se se efectuiésca separatu pentru hotarul facarei comune, si se estinde de regula asupra intregulu teritoriu alu hotarului comunei.

Nu se pôte constringe nime, cá pentru posesiunea sa se primésca escontentare pe hotarul altei comunei.

Fiacare possessoru pôte cere comassarea, si acésta trebuie incuviintiatu, daca posesiunea celoru ce o ceru, face a pat'r'a parte a hotarului comunei de comassatu.

In privinti'a calcularei teritoriale a acestui patrariu servescu dreptu cinosura datele catastrului de dare.

Averea statului, municipiului, si comunei, bunurile fonduriloru publice, posesiunea instituteloru si societati loru publice, se socotescu cătra posesiunea celoru ce ceru comassarea generala.

Acele paduri, pasiuni si trestisiuri, cari sunt in sarcinate cu usufructuri urbariale, precum si acele teri-

torie de usu comunu, cari cadu sub proportionare, in cătu regularea loru nu este terminata inca, se socotescu cătra posesiunea celoru ce ceru comassarea generala, — din contra acelea, a caroru segregare urbariala seu proportionare s'au efectuitu dejá, se socotescu cătra posesiunea acelor, a caroru proprietate au devenitu in urm'a inpartirei.“

Ací este insinuat unu votu separatu subscrisu din partea membriloru comisiunei juridice Teleszky István, Emmer Corneli si Chorin Ferencz, prin care se cere, cá aline'a ultima a acestui §. se se eliminedie cu totulu.

Ugron Gábor: Onorata Casa! In proiectulu gubernului a fostu, cá: averea celoru ce sunt sub tutela si curatela inca se socotescu cătra posesiunea celoru ce ceru comassarea.

Eu, pe cei ce sunt sub tutela si curatela i consideru cá standu sub dispositiunea statului, éra comassarea fiindu in interessulu statului, e lucrufirescu, cá statulu nu pôte dá tutoriloru si curatoriloru sfatulu cá se se opuna comassarei, ci, precum se dispunea in acelu proiectu, a carui completare si modificare se intentionédia prin acestu de fatia — cá se se alature celoru ce ceru comassarea, deci facu propunerea cá

„in aline'a a 5, sirulu 2, dupa cuventulu „societati publice“ se se puna: „si a celoru ce sunt sub tutela si curatela.“

Teleszky István: Minoritatea comisiunei juridice a avutu onóre a substerne unu votu separatu referitoriu la §-lu din cestiune, care dinpreuna cu scurt'a sa motivare fiindu distribuitu intre dd. deputati, credu că nu mai este de lipsa se repetiescu si motivele scrise; inainte inse de a incepe motivarea verbala a votului separatu, imi iau voia a reflectá d-lui deputatu anterioru, că aceea ce voiesce d-sa se restituie, adeca dispositiunea ce comisiunea juridica a scos'o afara din proiectulu originalu alu gubernului — cá si averea celoru ce sunt sub tutela si curatela, se se socotésca cătra posesiunea celoru ce ceru comassarea, nici intr'unu casu nu o potu acceptá!

A alterá indreptatirea individuala a celoru ce sunt sub tutela si curatela intr'unu astfelu de modu, acésta dupa parerea mea violédia dreptulu materialu.

Nu sunt acestia dóra parias, cari nu'si potu esprima vointi'a, ci sunt ómeni, despre cari se ingrigesce legea. S'a ingrigitu legea de tutori respective curatori, cari suplinescu vointi'a minoreniloru resp. a curaudiloru.

Si mie intr'adeveru mi se pare o mare nedreptate acea, cá d. e. averea unui individuu de 23 ani, care prea bine scie că eventual'a comassare este in contra interesseloru lui, numai pentru acea se se socotésca la posesiunea celoru ce ceru comassarea, pentru-că elu n'a ajunsu inca la anulu etatii 24 dara pe candu se va efectui comassarea va fi dejá maiorenu.

Asemenea ar fi nedreptate dupa parerea mea, daca averea unui risipitoriu pusu sub curatela s'ar socoti la posesiunea celoru ce ceru comassarea, si chiaru in casulu candu curatorulu lui s'ar opune, seu comassarea ar fi in contra interesseloru celoru ce l'au pusu sub curatela.

Din aceste motive dara eu nu primescu propunerea lui Ugron Gábor, care tintesce a restituí o modalitate respinsa din partea comisiunei juridice.

Reintorcându-me acum la motivarea votulu separatu, trebuie se observu inainte de tóte, cá aline'a ultima din §. 6 nu se coprindeá in proiectulu ministerialu originalu, ci este introdusa de comisiunea juridica, pentru-că tocm'a §. 6 din acelu proiectu a normatu cestiunea computarii in modulu urmatoriu:

„La computarea acestei 1/3 parti se voru socoti cătra posesiunea celoru ce ceru comassarea, nu numai cele enumerate in §. 19 art. de lege LV: 1871, ci si bunurile statului, bisericeloru si fundatiuniloru publice, precum si posesiunea celoru ce stau sub tutela si curatela.“

Comisiunea juridica a redigiatu acestu paragrafu cu totulu de nou, a eliminatu adaogerea averei celoru ce stau sub tutela seu curatela, a introdusu inse in §. 6 o alinia noua, care suna astfelulu:

„Acele paduri, pasiuni si trestisiuri, cari sunt in sarcinate cu usufructuri urbariale, precum si acele teritorie de usu comunu, cari cadu sub proportionare, in cătu regularea loru nu este terminata inca, se socotescu cătra posesiunea celoru ce ceru comassarea generala, — din contra acelea, a caroru segregare urbariala seu proportionare s'au efectuitu dejá, se socotescu cătra posesiunea acelor, a caroru proprietate au devenitu in urm'a inpartirei.“

Minoritatea comisiunei juridice, care s'a formatu asia, cá pentru sustinerea acestui §. au votatu 5, ér' pentru eliminare 4 membri din comisiune si astfelulu d-lu presidentu alu comisiunei nu si-a potutu exercitá dreptulu de votare. (Intreruperi: Acestea nu-si au loculu aici!) Eu ve spunu fapte. Daca am comisu vr'o indiscretiune, d-lu presiedinte ne va spune indata, daca am purcesu necorectu.

Formandu-se astfelulu, dicu, maioritatea, minoritatea a propusu cá acestu paragrafu se se eliminedie. Minoritatea comisiunei juridice recunoşce inportanti'a comassarii din punctu de vedere alu economiei nationale, dar crede, că deocamdata am satisfacutu recerintiloru rationale, ale economiei nationale, daca reducemu 1/3 parte a posesiunei ceruta de legea anteriora la 1/4 parte, permitiendu 1/4 parti provocarea comassarii, ba permitiendu cá acésta 1/4 parte se se adaoge preste cele ce s'au cerutu dupa legea anteriora si averele statului si ale fundatiuniloru publice; dar a merge până unde a mersu maioritatea comisiunei juridice, minoritatea afla nu numai necompatibilu cu principiile dreptatii, ci tñe chiaru de unu lucru fôrte periculosu.

Maioritatea comisiunei juridice isi motivédia propunerea in modulu urmatoriu:

„Aline'a ultima a acestui paragrafu s'a aflatu necesaria din motivulu, că teritoriele comune ce formédia obiectulu segregarii si alu proportionarii, până la inchiaie-

rea regulării nu au unu proprietariu cu dreptu exclusiv si perfectu, care se fia indreptatitu a decide cum si unde au se se adauge aceste teritorie. Deci aci legea trebuie se suplinésca lips'a declaratiunei proprietarilor si teritoriele din cestiune se le socotésca la posesiunea celoru ce ceru comassarea, chiaru si din acelu motivu, cá possibil'a combinare a regulării acestoru teritorie cu comassarea va face de prisosu procedur'a dupla si spessele duple.

Deci onor. Casa! in motivarea scrisa se afla numai unu singuru argumentu pentru sustinerea acestei alinie, si acestu argumentu este: fiindu-cá este dubiosu unde se se socotésca teritoriele comune, trebuie se le adogemu la posesiunea celoru ce ceru comassarea.

Eu acestu argumentu nu'lu aflu suficientu si nu'lu primescu de locu. De aci s'ar potea deduce celu multu atátu, cá asemenea teritorie se nu se socotésca de locu, nici cátra hotaru, nici cátra $\frac{1}{4}$ parte din teritoriu, care cere comassarea.

Onorata Casa! Din dispositiunile acceptate de comisiunea juridica póte se resulte acea nedreptate, cá cu ajutoriulu acestoru teritorie comune se comassadie hotarulu comunei astfelu de individi, cari n'au nici unu dreptu la ele, chiaru in contra vointiei tuturoru celoru interesati si cari au dreptu la acele teritorie comune, pentru-cá in cufare hotaru potu se aiba dreptu la pasiunile si padurile ce formédia teritoriulu comunu numai fostii proprietari si fostii iobagi.

Se presupunemu acum cá dintre fostii proprietari nici unulu nu doresce comassarea, bá protestédia chiaru contra ei si cá fostii iobagi inca facu asemenea, dar póte cá se afla vre-unu omu, care n'a fostu iobagiu, ci si-a castigatu câteva jugere de pamentu dela nisce individi, cari nu si-au vendutu dreptulu ce'lu aveau la teritoriile comune, ci si l'au rezervatu, de aci ar urmá, cá cu adaogerea de astfelu de teritorie unu omu cu 10 jugere va comassá hotarulu intregu in contra vointiei unanime si a protesteloru celoru indreptatiti la teritoriulu comunu. Eu onorata Casa, nu aflu acésta modalitate conforma cu principiulu dreptatii, ci din contra o tinu de periculósá. (Aprobari in stâng'a).

Pe lângá acésta motivare scrisa s'a mai adusu in comisiune si altu motivu, asupra carui imi tinu de datorintia a me declará. Acestu argumentu este, cá si in Ungari'a ori-ce omu ar potea se céra comassarea. La acésta, onorata Casa, eu nu voiu se observu, cá de câte-ori voiescu ungenii a vorbí despre referintiele din Transilvani'a, totudeauna li se dice, cá acolo sunt referintie speciale, éra candu au lipsa ardelenii de unu argumentu, se provóca la analogi'a referintieloru din Ungari'a, — ci imi iau voia a accentuá, cá nici in Ungari'a nu stá lucrulu chiaru asia. Este adevératu cá in Ungari'a fiacare compossorulu póte se céra comassarea, dar fostiloru iobagi nu le compete acestu dreptu individualmente, ci pe bas'a art. X din 1836 §. 6 numai maioritátea absoluta a fostiloru iobagi póte se céra regularea posesiunei si comassarea. Potu se céra acésta, adeca ori-care dintre fostii compossorosi si maioritátea fostiloru iobagi, comassarea atátu combinata cu regularea posesiunei cátu si dupa acésta. Dar aici e o mare diferentia, asupra careia imi iau voia a atrage atentiunea on. Case, si acésta diferentia este: cá pe candu in Ungari'a compossorulu care cere comassarea, trebuie se anticipadie tóte spessele de comassare, cari se urea la mii, si pe candu elu nu póte pretinde dela ceilalti compossorosi spessele anticipate de densulu pána ce comassarea nu va fi pe deplinu inchieiata: dupa acestu proiectu de lege, daca se voru primí paragrafi referitori la spesse — si eu nu sunt aplecatu a crede cá d-lu referentulu dupa ce s'a primitu odata acestu §. se mai fia aplecatu a abandoná paragrafi referitori la spesse — dupa acesti paragrafi, dicu, proprietariulu singuratecu, care cere comassarea, nu se espune pericululu de a investí in processu o multime de spesse, pentru-cá elu nu e datoriu a anticipá spessele de comassare, ci va concurge la ele dupa proportiunea contributiunei in tocmai cá aceia, contra caror'a, cu adaogerea teritoriulu comunu, a esoperatu comassarea.

Acésta inse este o diferentia forte esentiala si eu, ve marturisescu, atátu de mare pondu punu pe acésta, in cátu daca veti binevoi a primí, cá spessele se le anticipie acela care cere comassarea, asiu crede cá alinea din urma s'ar potea sustinea in proiectu fára periculú; dar pána candu punctulu cardinalu alu proiectulu este: portarea spesseloru in comunu, pe care si d-lu referentulu a pusu celu mai mare pondu in cuventarea sa de introducere — pána atunci sunt datoriu a ve aratá pericululu ce se póte nasce din acestu §.

Dar este si nelogica acésta dispositiune, cá-ci de aci urmédia, cá unde pasiunea si padurea nu este segregata, séu proportionarea nu este efectuita inca, unu omu, care possede 10 jugere de pamentu póte comassá unu hotaru de 10,000 jugere; dupa ce se va efectuí segregarea si proportionarea inse, totu acelu hotaru nu l'aru potea camassá possessorii a 2000 jugere.

Eu nu aflu logica intr'acésta, ci este mai logica legea din Ungari'a, cá-ci dupa acea lege totu acea chieia se aplica dupa regulare, care s'a aplicatu inainte de regulare.

Acéstea sunt motivele din cari eu nu potu primí opiniunea maioritatii comisiunei, care este nedrepta, periculósá si nelogica, ci imi iau voia a recomandá spre primire votulu separatu. (Va urmá.)

Romania.

Solemnitatea inpartirii premiilor.

Solemnitatiile distributiunei premiilor anului scolaru 1879—1880 pentru scólele publice de ambe sexe din capitala, s'au serbatu si anulu acesta, cá si anii precedenti, totu in palatulu Universitatii (sal'a senatului), in dio'a de 29 pentru scólele de

baeti, si in dio'a de 30 pentru cele de fete, conformu programeloru publicate mai dinainte.

In ambele dile si mai cu deosebire in dio'a de 30, tóte tribunele erau atátu de pline de asistenti din tóte clasele societatiei, in cátu circulatiunea devenise aprópe imposibila.

In prim'a di de 29 in lips'a Mariei Sale Regale din capitala, solemnitatea s'a presiediutu de cátra I. P. S. S. metropolitulu primatu si d-lu B. Boerescu, ministru instructiunei, cari, insoçiti fiindu si de cátra d-nii generalu Davila, B. P. Hasdeu, membrii ai consiliulu permanentu de instructiune, si Th. Stefanescu, directorulu ministeriului; la soire au fostu salutati de 'music'a militara.

Indata ce Inaltu Prea Santi'a Sa si d-lu ministru Boerescu si-au luat locurile destinate, elevii scóloru, acompaniati de cátra elevii conservatoriulu, au esecutatu imnulu gintei latine.

Dupa terminarea imnulu d-lu B. P. Hasdeu, membru consiliulu permanentu de instructiune, a pronuntiatu urmatoriulu discursu:

Inaltu Prea Sante

Domnule ministre,

Domnii mei,

Prim'a cultura scolastica a romanului a fostu cea religiósá. Lumin'a, multa-puçina, esiá din nastiri, si in mare parte se marginea in cerculu restrinsu alu clerului. Pe lângá acésta directiune teocratica a scólei, care ne-a datu câteva lucéferi, cá mitropolitii Petru Movila, Varlamu, Dositeiu, si chiaru pe bisericosulu Voda Neagoe Bassarabu, a inceputu de timpuriu a se intinde cultur'a scolastica, aristocratica, copii boeriloru invetiandu carte acasa, fára a le pasá daca invétia séu nu restulu natiunei, daca are séu nu, unde se invetie. Acestei a dou'a directiuni se datoresce unu Mironu Costinu, unu Nicolae Milescu, unu Cantemiru, unu Grecianu, etc. Cultur'a teocratica si cea aristocratica au fostu, intr'unu modu cá si exclusivu, unicele doue culturi scolastice ale parintiloru nostri pána in secolulu de fatia, poporulu de josu multiamindu-se cu cultur'a lui cea instructive, care ilu facea gat'a, la cea dintaiu chieie, a intrá cu unu pasu siguru, cu o aptitudine de progressu aprópe miraculósá, pe calea unei culturi scolastice democratice. Asaki si Seulescu, in Moldov'a, Lazaru si Eliade in tiér'a romanésca, au datu semnalulu noiei miscari. Scól'a a incetatu de a fi monopolulu clerului si alu boeriloru, ea a devenitu a natiunei intregi.

Nu facu aci istori'a contimporana a scólei romane.

O singura trasura imi va ajunge.

Luandu, cá puncturi de comparatiune, doue capete ale unui intervalu de timpu mai indelungatu si concentrandu-ne tóta atentiunea numai asupra capitalei, care isi intinde radiele de lumina spre periferi'a tierei intregi, vomu potea capeté o notiune aproximativa, dar forte clara prin insusi laconismulu ei, o notiune, asia dicéndu, condensata, unu feliu de prisma despre minunatulu sboru alu instructiunei publice in Romani'a.

Domnule ministre,

Sunt acum 20 de ani, d-ta erai directoru alu scóloru. Cu ocaziunea unei solemnitati, ai rostitu atunci, cu unu frumosu doru de ánina, urmátoriele cuvinte:

„Avemu doue gimnasiuri, unulu mare in Bucuresci si unu altulu micu in Craiov'a. Dar ce sunt aste doue gimnasiuri, destinate a respandí cunoscintiele enciclopedice si a prepará junimea nóstra pentru studiele superióre, in comparatie cu poporatiunea orasieloru nóstre? In Craiov'a abiá 60 de elevi, si in Bucuresci abiá 380 se inpartasescu de invetiaturile gimnasiale“.

Donedeci de ani, o secunda in traiulu unei natiuni! O secunda a fostu de ajunsu pentru a prefaca scól'a romana dintr'unu bietu paraiasiu intr'unu mandru fluviu, si acésta fára sguuire fára inundatiune, fára cataclisma, pe calea desvoltarei celei mai normale. Niciodata unu poporu n'a mersu mai incetu si mai repede, totuodata; mai incetu cá-ci s'a feritu de orice impulsione violenta, mai repede fiindu-cá nu s'a opritu, nu s'a intreruptu n'a adormitu o singura clipa, n'a facutu unu singuru pasu indaratu, pasindu tintá inainte chiaru atunci candu se poticnea.

Resimtiescu adencu in peptulu meu, bucuri'a care trebuie se'ti palpate in ánina, d-le ministre, candu iti aduci aminte inpressiunea d-tale cea ingrijata de sunt acum 20 de ani si candu arunci apoi o privire de multiamire asupra capitalei de astadi. In loculu celoru 380 de scolaru gimnasiali, de la 1860, Bucurescii numera astadi 1800 de elevi, avendu 2 liceuri complete si 3 gimnasiuri, afara de scóle secundare particulare. Se mai amintimu óre puterniculu aventu alu instructiunei pri-

marie? Mai vorbimu despre atátea institute speciale inferióre si superióre, pe cari le presintai d-ta alta-data si care sunt astadi o vie realitate? Me voiu marginí a atinge unu singuru punctu, care constituie o simptome dintre cele mai fericite. Cultur'a scolastica nu póte fi adevératu democratica, nu va fi niciodata pe deplinu umanitara, pána ce, pe terenulu invetiamentulu femeii'a nu se va egalísá cu barbatulu, dupa cum i-a egalísatu pe amendoi natur'a pe terenulu inteligintiei.

In fati'a scólei, de inaintea progressulu, pe calea culturai umane, esista omulu si numai omulu, fiinti'a cea inzeestrata cu o nemarginita prefectibilitate, nu esista barbatu séu femeia. Acésta secunda reactiune a spiritulu modernu in contra prejudiciiloru invehite ale trecutulu, de pe candu domnea forti'a fisica si éra si forti'a fisica, acésta reactiune de curendu inaugurata in Occidente, si-a gasitu, de vreo 2 ani in Romani'a, unu resunetu plinu de o vivacitate neastéptata. Copil'a romana rivalisédia cu baiatululu romanu pe aceeasi banca a scólei, si avemu dejá mai multe bacalaureate, dintre care unele urmédia, cu staruintia, intr'unu modu regulatu, cursurile universitare.

Se nu ne ascundemu totusi, cá invetiamentulu, mai alesu celu primariu si celu secundariu, a intempinatu si mai intempina inca diferite piedice, pe care le-a potutu invinge, dar nu fára multa oboséla, numai dóra aptitudinea cea rara a scolarulu romanu. Nesiguranti'a programeloru si incarcarea loru preste orice mesura, provóca plangearea generala si ceru o grabnica indreptare, la care consiliulu permanentu si ministeriulu se gandescu cu o viaa solitudinea. Pe de alta parte, cu prea puçine esceptiuni, cartile didactice cele admise in scóla lasa, in casulu celu mai bunu, forte multu de doritu, cá se nu intrebuintiamu o espressione mai energica. A recunósce reulu, este a'lu vindecá pe jumetate. Deocamdata inse, reulu esista; si cu atátu mai mare cauta a fi onórea acestoru tineri, cari au reusitu se culéga lauri printre greutati de totu feliu. Ce nu voru face ei si urmasii loru, candu calea invetiamentulu va fi in curendu netedita printr'o simplificare rationala a programeloru si printr'o inbunatire radicala a mijlóceloru pedagogice!

Epocela de expansiune in viét'a popóraloru au infatisiatu, mai totudeauna, spectacolulu intimei alianantie a mintiei cu bratiulu. Minerv'a representá resboiulu si intieptiunea in acelasiu timpu. In Aten'a, la Rom'a, in Franci'a, mai pretutindeni, trofeele militare coincidú cu trofeele literarie. Sub Carolu I stindardulu romanu a falfaitu pe inaltimea Grivitiei. Copii si juni! Voi sunteti chiamati a completá glori'a iubitululu nostru suveranu, ridicandu totu atáta de susu sciinti'a romana. (Va urmá.)

Correspondentie particulare ale „Observatoriulu“.

— (Din Banatu.) Almaju, in Juliu. Dupace se luara in comitatulu Severinulu mai multe mesuri pentru infrenarea si in parte pedepsirea nelegiuiriloru si abuseriloru de cari s'au vedutu in acesti siepte ani din urma, in cele mai multe parti se vede o bucuria mare si se aude câte unu „Dómne ajuta!“ Functionarii inportati aici din comitatulu Satmaru prin dn. Ujfalussy, spre a ne ferici (?), se retragu de aici inpreuna cu compliciiloru loru unii dupa altii. Dupace marele Ulemá Ujfalussy s'a retrasu, nici ceilalti nu se mai potú sustinea.

Dupa Pausz celu fugitu, carele inferase pe poporulu nostru in modulu celu mai infamú atátu la gubernu cátu si in publicu, Nemesis ajunse si pe famosulu seu sotiu, pe mistificatoriulu protonotariu Jlosvay, prin a carui péna nefericitii Dolboceni, Siopoteni si Gárboviceni fusesera declarati de rebelli, supusi la cele mai grele pedepse si comunele loru aprópe ruinate. Jlosvay fu dimissionatu inpreuna cu exactorulu Swoboda, frate de cruce cu elu, éra fiscalulu Csorbá stá in cercetare criminala, a fostu si arestatu la tribunalulu din Caransebesiu.

Se pare in adevéru, cá domnulu comissariu regescu Ferdinand Hössler are ordinu, este si decisu a dá de capu la toti micii tirani, cáti se incuibasera aici si rodeau anume la radecin'a vietiei poporulu romanescu. Inspectiunile d-sale câte le face in persóna si cu de-a meruntulu, folosescu forte multu. Tóte plansorile câte mersesera in dilele lui Ujfalussy contra pretorulu (szol-gabiro) Szabo din partea poporulu tiranitu, fusesera puse la o parte; acum inse au esitu tóte adevérate. Acestu Szabo, adusu totu din comitatulu Satmaru, este fetioru de preotu romanescu, ruditu prin o casatoria cu Jlosvay, are maniere brutali, cá-ci de nu erá asia, póte cá nici femeile dalboceniloru nu l'aru fi batutu. Multu bine ar fi potutu face acelu dn. Antonie Szabo, atátu reginulu cátu si poporulu, daca densulu cá romanu, ar fi sciutu se se póte altumintrea, se castige simpatiiile, dara nu se le respinga prin inganfarea si prin manierele sale, nu numai respingátorie, dara chiaru hostili.

Dorintia locuitoriloru este aprópe generale, cá dn. comissariu reg. Hössler se ajunga cátu mai curendu a scapá pe comune inca si de câteva notari inpusi de cátra Pausz dupa placulu seu, cátu si prin falsificari de ale-

gere, câtu prin fortia, individi in parte cu totulu necunoscuti, unulu exaltatu, de acei ce dau cu bard'a in luna, altii destrabalati, anume unulu clientu de-ai deputatului Wodianer alesu dela Oravit'a, omu de napaste, care si fusese suspinsu pentru escese, betivu, batausiu, omu de scandale. Caus'a celui din Bani'a este la comitatu. Unu notariu, precum se pare slovacu, anume Besenegi, e ciungu de man'a drépta, scrie cá vai de elu, cu man'a stânga, prin urmare fara sporiu, apoi romanesc nu lucra nimicu. Este si la pretura unu individuu, care face óresi-cum pe referentele, dara mesele 'i stau incarcate de acte remase din anu in anu neregulate; bunu „geschaeftariu,” a amblatu inse si batutu si datu pe usia afara; pe candu sosise acolo comissariulu, elu se affá in arestu pentru escese diferite.

Unu observatoriu.

Testamentul fericitului Demitrie Andronicu, mortu in 16 Juliu st. n. 1880.

„Sciindu cá sunt muritoriu si amu ajunsu etatea, dela care incolo puterea omului incepe a scádé, cu mintea sanatósá, si cu judecata matura am facutu despre tóta averea mea propria dispositiunile finale asia precum urmédia:

1. Remasitiile mele pamentesci se se inmormentede cu ceremoniile cuvenite averei si persónei mele dupa ritulu greco-orientalu.

2. Bisericeii in alu carei cimteriu se va inmormentá trupulu meu se i se dea un'a obligatie de ale desfiintarei sarcineloru de pamentu transilvane sunatóre pe un'a mie florini moneta conventionala, sub acea conditiune, cá preotulu de acolo in totu anulu la diu'a santului Dimitrie se faca parastasu la mormentulu meu pomenindu numele Dimitrie si Sofia, si pentru acestu servitiu se fia remuneratu cu interesele acestei obligatiuni, dandu-se si cantorului din tr'ensele cinci florini v. a.

3. Spitalului Franciscu Josefianu din Sibiu se i se dea éra un'a obligatie de ale desfiintarei sarcineloru de pamentu transilvane in suma nominala de un'a mie florini m. c.

4. Casei copiiloru orfanale evanghelice din Sibiu (evangelisches Waisenhaus) asemenea un'a obligatie de ale desfiintarei sarcineloru de pamentu transilvane in suma nominala de un'a mie florini m. c.

5. Miseriloru (seraciloru) din Sibiu fara deosebire de religiune si nationalitate, se li se inparta un'a mie florini v. a.

6. Miseriloru din Boiti'a cinci sute fl. v. a.

7. Miseriloru din Resinari cinci sute fl. v. a.

8. Fratelui meu Stefanu Andronicu in Bucuresci i testediu trei mii de galbini.

9. Sororei mele An'a Delberovici, care se afla calugaritia in monastirea Viforit'a langa Tergoviste in Romani'a, i testediu doue mii de galbini.

10. Medicului care me va cercetá si consolá (mangaia) pâna la sfersitul vietiei mele se i se dea un'a mie fl. v. a.

11. Domnulu Constantinu Bugarski, care de candu este chiriastulu meu s'au purtatu fatia cu mine fórte modestu si binevoitoriu, se aiba dreptulu de a tinea cas'a mea din strad'a Cisnadiiei cu numerulu 36 in Sibiu intréga, diece (10) ani de dile platindu pentru ea o arenda anualá numai de cinci sute (500) fl. v. a. in fundatiunea mea mai in josu insemnata, cu acea datoriinta, cá dumnealui se platésca darile ce voru cadé pre casa, si se o tina in stare buna.

12. Servitoriului si servitóreloru cari se voru affá candu voiu murf eu in servitiulu meu, se se dea la fiesce-care pre langa simbri'a anului intregu, un'a mie florini v. a.

13. Tóte tacele erariale câte se voru cere pentru legatele aceste dela primitori, se se platésca din remasulu meu, éra legatarii se fia scutiti de ori ce plata pentru ele.

14. Avendu in vedere lips'a de meseriasi romani, si de mijlóce de a indemná pe Romani la acelu ramu de cultura, fara care nici una natiune nu póte ocupá locu intre popórele cele civilisate, destinezu prin acestu testamentu alu meu cas'a mea din Sibiu cu Nr. 36 in strad'a Cisnadiiei, impreuna cu averea mea ce va remané dupa implinirea legatelor susu insemnate, a tacselor erariale ce voru fi se se platésca pentru ele, a chiel-tueliloru inmormentarei, a simbriiloru servitoriloru si a monumentului, ce se mi se puna la mormentu, pentru o fundatiune ce se pórté numele:

Fundatiunea lui Andronicu pentru Romani gr.-or. neuniti din Transilvani'a.

Scopulu acestei fundatiuni este de a inpartasi din venitul ei in totu anulu:

a) cu câte cincisprediece floreni v. a. pe mai multi baieti romani, cari se voru affá invetiacei la meserii, si voru produceu testimoni demne de credintia despre desteritatea si moralitatea sa.

b) cu câte treidiece floreni pe mai multi tineri romani, care au invetiatu meseria, candu ajungu sodali (feciori) spre a'si cumperá vestiminte potrivite;

c) cu câte cincidiece florini v. a. pe acei sodali romani, cari cá atari, voru petrece siese ani in lucrarea meseriei sale cá ómeni cu dreptate, candu se voru asedia cá maiestri, pentru de a'si potea incepe meseri'a sa.

Intemplandu-se cá din lips'a concurentiloru, se nu se póta inparti venitul acestei fundatiuni, prisosulu se folosésca la inmúltirea fondului.

Administrarea acestei fundatiuni o incedu unei reprezentantie statatóre din membrii venerabilulu consistoriu archidiecesanu plenariu greco-orientale din Sibiu.

15. De escutoru alu acestui testamentu denumescu pe domnulu Constantinu Bugarski si'lu rogu pentru ducerea in deplinire a acestoru dispositiuni finale, precum si pentru purtarea de grija a inmormentarei

mele si punerea unui monumentu de pétra la mormentulu meu.

Acésta este vointi'a mea cea de pe urma, scrisa si subscria de man'a mea propria."

Sibiu, in 26/14 Octobree 1877.

Dimitrie Andronicu m. p.

Kihirdetett a Nagy-Szebeni kir. törvényszéknel 1880 Julius 17-év.

Jánosy Sándor m. p.,
k. t. bíró.

(Dupa „Telegrafulu romanu“.)

Sciri diverse.

— (Furcile éra sunt in functiune.) In 30 Juniu a. e. éra mai fu spendiuratu, totu la Dobritnu, unulu din banditii cei mai periculosi, de si omu teneru numai de ani 22. Banditulu, anume Kukla István, fusese soldatu in regimentulu Rodich, rom.-catholicu, desertoru. hotiu de drumuri si asasinu cumplitu. Diariile din Ungari'a descriu si casulu acesta de spendiuratura cu colorii vii si lauda pe hoheriulu Kozarek, cá cu acésta ocaziune a spendiuratu fórte bine, cá-criminallulu intr'o 1/2 minuta a si amortitu, éra in trei minute a fostu mortu de totu; ast-data inse totu iau lasatu cadavruulu in furci pâna sér'a, pentru cá se nu o mai patia cá deunadi, candu spendiuratu s'a luat u josu dupa 16 minute la declararea medicului cá e mortu bine, dara totu nu morise.

— (Aniversari'a iobagésca de 100 de ani.) Ce idea frumósá si marétia! Un'a dintre cele de antai fapte mari ale imperatului Josifu II fusese indata dupa suirea sa pe tron in a. 1780 desfiintarea robiei iobagesci in Austri'a propriu numita asia, in tierile cunoscuté sub titulu vechiu de hereditarie. In memori'a acelei epoche, spre glori'a lui Josifu si cá omagiu adusu libertatiei individuale, austriacii cu capital'a Vien'a in frunte, au decisu a serbá acea aniversaria in Novembre 1880 cu tóta pomp'a.

— (Socialismulu.) Arestarile de socialisti in Ungari'a si Transilvani'a nu mai voru se incetede. Dupace mai deunadi calcara vreo patru case si o tipografia mare in B.-Pest'a, pusera man'a pe altii in alte câteva cetati pâna susu la Brasiovu, unde inca arestara pe unu bietu de profesionistu prasiu acolo cine scie de unde. Investigatiunile curgu firesce in secretu, si rezultatele sau nu voru esi la lumina nici-odata, sau numai in casuri, candu se intenta processe de pressa, precum fu celu de mai deunadi din Sibiu, de care s'au miratu toti europenii, cá se face atáta sfara in tíera pentru doi ómeni prostisiori. Se pare inse, cá aci jóca cu totulu alta dracia. Fric'a de revolutiune socialistica; fric'a de saracirea nemesimeii ungueresci si incercarea de a o ajutorá pe cali comunistice; fric'a de panslavismu, fric'a de germanismu, fric'a de dacoromanismu; migratiuni necontente in Americ'a din Ungari'a; omoruri hotiesci mai pe fiacare di si necontentele sinucideri, de care vermuie diariile ungueresci, — tóte acestea si altele multe sunt simptome de o bóla fórte grea, sociale, politica, nationale.

— (64 de concurenti la unu postu de diurnistu.) Acésta se intemplá numai acuma, e citatu de diarie cá unu exemplu dintr'o mie, pentru-cá s'a in templatu in capitala. Si sciti care e plat'a acelu diurnistu? Ticalóse de 450 fl., la care au concursu intre altii, si vreo patru advocati cu diplome!"

— (Scandalu mare in scól'a de actori din B.-Pest'a.) In 3 Juliu la 4 óre d. a. éra se se citésca classificatiunile. Directorulu institutului com. Leo Festetics, betranu octogenariu intardiase 1/4 de óra. Subdirectorulu Jos. Szigethi si ceilalti profesori ne voindu se astepte, se apucara de lucru. Intr'aceea venindu L. Festetics se superá fórte pentru acea lipsa de respectu si'ni infruntá. Atunci oo. dd. profesori iritati scósera pe tinerime din sala intre injuraturi, éra doi se rapedira asupra directorului cu furia, in câtu acesta se vediu strimtoratu si silitu se se aperc cu batiulu de ei. Si asia ceva s'a potutu intemplá in capitala, cu unu octogenariu! Apoi se te miri de popii cari isi smulgu barbile pe la sate?

— (Romanii greco-catolici din Bungardu in comit. Dobociei dieces'a Gherlei) trecu la ritulu romano-catholicu, pentru-ce? diariile nu spunu, dara protopopulu va scí, póte si episcopulu cu consistoriulu.

— (Statistic'a diarielor din lume.) In Germani'a aparú actualmente 3778 diarie si scrieri periodice, in Austri'a 1200, in Engliter'a 2509, in Franci'a 2000, in Itali'a 1226, in Russi'a 700 etc., in totalu aparú in Europ'a 13,725. In Asi'a 387, in Afric'a 50, in Americ'a 9129 (din cari cea mai mare parte in statele-unite)

si in Australi'a 100. Ceea ce insumédia pentru tóta fati'a pamentului 23,391 de diarie si scrieri periodice. (Resb.)

— (Orasiele si satele romanesci,) situate pe ambele cóste ale muntelui Pindu, cu incepere din Samarina, pâna la fruntariile grecesci actuali, sunt urmatórele, dupa cum ni le spune „Fratilia intru Dreptate“:

San-marina, Furca, Smixe, Breaza, Almata, Padi, Paloseli, Abela, Pirvoli, Turia, Baeasa, Palio-hore, Dobrinova, Lesnitia, Laca, Cornesi, Macrinili, Floro Grobeniti, Trestenico, Dragai, Meru, Minciu (Metiova), Malacasi, Sturdia, Generadi, Cutiufleani, Paltenu, Harziazli, Ciorani, Halicni, Costeanene, Sclineasa, Cornu, Doliani, Burovles, Gudovasdi, Lipintia, Corturi, Pertuli, Hotcana, Pira, Gardichi, Moceara, Vitrinico, Giurgea, Nevodi, Cocli, Viliceani, Clinova, Perliangu de susu, Perliangu de josu, Desi, Aivani, Drauste, Paliomelia, Orghili, Camniani, Siracu, Calarili, Matiuki, Palio-kori, Palio-kori de langa Cornu.

— (Unu concursu alu societatiei „Transilvani'a“.) Se face cunoscutu, cá Societatea are disponibilu cu incepere dela antaiu Octobree unu stipendiu de 1500 lei noi pe anu. Pentru ocuparea lui se publica concursu. Obiectulu pentru care s'a destinat, este ingineri'a mecanica. Potu concurá studentii romani de peste Carpati in generalu, fia din Transilvani'a sau Bucovin'a, fia din tinutul Satmarului ori Maramuresiului, alu Urbei-Mari séu Aradului, fia din Banatu.

Dela concurenti se cere: cá pâna la 25 Augustu a. c. stilu vechiu inclusivu, se se adressede cu o petitie cátra presedintele Societatii, producédu urmatórele acte:

1. Atestatu de maturitate (bacalaureatu).
2. Atestatu de botezu.
3. Atestatu de paupertate.
4. Atestatu medicale, constatandu starea sanatatii si constitutia concurentului.

5. Declaratiune in scrisu, cá se voru conformá dispositiuniloru articolului 4 din statute, adeca cá dupa terminarea invetiaturei voru remanea in patria.

Din siedinti'a comitetului societatiei „Transilvani'a“ Bucuresci, 6 Juliu 1880.

Comitetulu.

N. B. Celelalte diarie sunt rogatú a reproduce acésta insciintiare.

Cursulu bursei din Vien'a si Pest'a in 22 Juliu st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de auru	109.20	109.45
I emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orientalu ung.	—	84.25
II emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	100.75	101.—
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumului de feru orient. ung.	87.30	88.50
Inprumutulu drumuriloru de feru ung.	126.25	126.25
Obligatiuni ung. de rescumperarea pamentulu	95.10	95.—
Obligatiuni ung. cu clausul'a de sortire	—	94.50
Obligatiuni urbariale temesiane	94.25	94.—
Obligatiuni urb. temesiane cu clausul'a de sortire	—	93.25
Obligatiuni urbariale transilvane	93.60	93.50
Obligatiuni urbariale croato-slavone	95.—	—
Obligatiuni ung. de rescumperarea diecimeii de vinu	93.50	94.50
Datorie de statu austriaca in chartie	73.—	73.—
Datoria de statu in argintu	73.85	73.75
Rent'a de auru austriaca	85.05	88.25
Sorti de statu dela 1860	132.50	132.50
Actiuni de banca austro-ung.	834.—	833.—
Actiuni de banca de creditu ung.	280.50	286.—
Actiuni de creditu aust.	264.25	265.—
Sorti ungueresci cu premii	—	113.25
Argintu	—	—
Galbini imper.	5.53	5.52
Napoleonorulu	9.33	9.31 1/2
100 marce nemtiesci	57.65	57.65

UMRATH & COMP. in Bubna langa Prag'a, fabricanti de machine agricole

se recomanda prin specialitatile premiate la expositiunea agricola dia Prag'a in anulu trecut, cu pretulu celu dantaiu si renumite prin esecutarea lorú fórte solida, ambletu usioru, productivitate mare si treieratu curatu a

Machineloru lorú de treieratu de mana si cu verteju

dela 1 pâna la 8 poteri de cai séu boi, atátu locomobile cátu si stabile. Mai incolo fabricamu in marimi diferite si de o constructiune probata:

Ciure pentru bucate, taiatóre de paie, mori pentru sdrobitu etc. etc.

Cataloge ilustrate in limbile patriei, se tramitu gratuitu si franco. (20) 5—10

Editoru si redactoru responsabilu: G. Baritiu. Tipariulu lui W. Kraft.